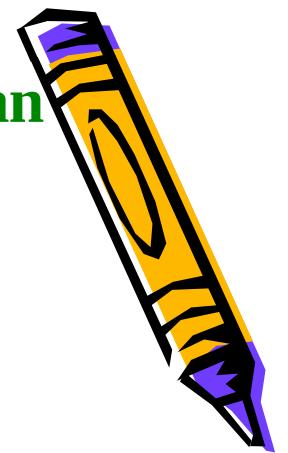

TOÁN CAO CẤP A1 – Chương 4 – Giới thiệu tổng quan

BÀI 8

PHƯƠNG PHÁP TÍNH TÍCH PHÂN XÁC ĐỊNH

Tính nguyên hàm và áp dụng công thức Newton-Leibnitz

Nếu $G(x)$ là một nguyên hàm bất kỳ của $f(x)$ trên $[a, b]$ thì

$$\int_a^b f(x) dx = G(b) - G(a)$$

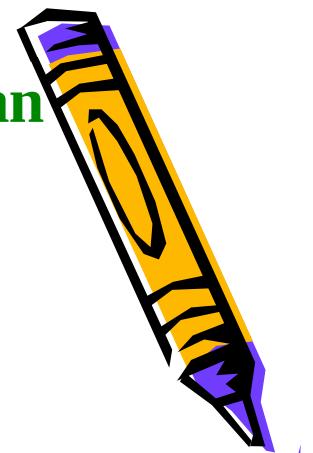
Ví dụ: Tính tích phân $I_3 = \int_0^{2\pi} \sin^2 x dx$

$$\int \sin^2 x dx = \int \frac{1 - \cos 2x}{2} dx = \frac{1}{2} x - \frac{1}{4} \sin 2x + c$$

$$\Rightarrow I_3 = \left[\frac{1}{2} x - \frac{1}{4} \sin 2x \right]_0^{2\pi} = \pi$$

TOÁN CAO CẤP A1 – Chương 4 – Giới thiệu tổng quan

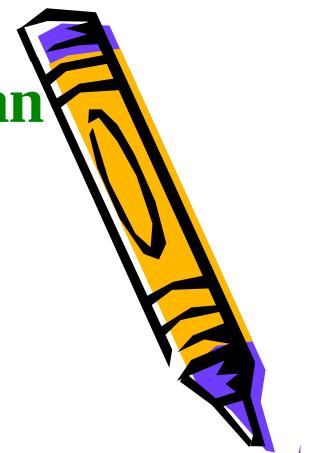
Phương pháp đổi biến (Dạng 1)

Đặt $x = \varphi(t)$ thỏa các điều kiện:

- $\varphi(t)$ và $\varphi'(t)$ liên tục trên $[\alpha, \beta]$
- $\varphi(\alpha) = a$ và $\varphi(\beta) = b$
- Khi t biến thiên trong $[\alpha, \beta]$ thì x biến thiên trong $[a, b]$

$$\text{Khi đó: } \int_a^b f(x) dx = \int_{\alpha}^{\beta} f(\varphi(t)) \cdot \varphi'(t) dt$$

Phương pháp đổi biến (Dạng 2)

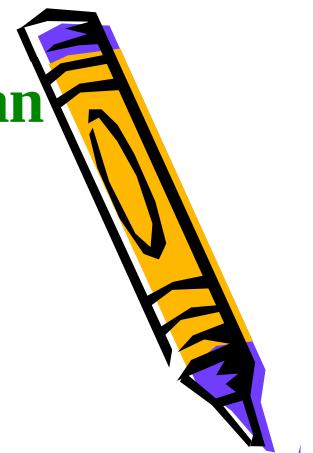
Giả sử hàm $u = u(x)$ khả vi liên tục trên $[a, b]$ và hàm số g liên tục trên miền giá trị của u .

Khi đó:

$$\int_a^b g(u(x)) \cdot u'(x) dx = \int_{u(a)}^{u(b)} g(u) du$$

TOÁN CAO CẤP A1 – Chương 4 – Giới thiệu tổng quan

Ví dụ 1

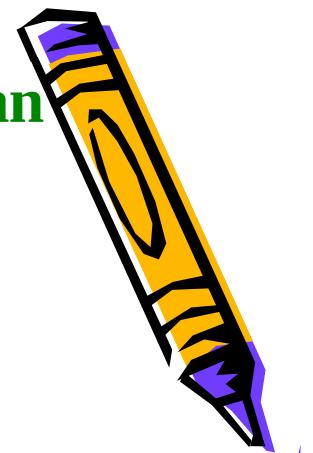
$$\text{Tính } I = \int_0^{\pi/2} \frac{\cos x \, dx}{1 + \sin^2 x}$$

Đặt $u = \sin x$ ta có $du = \cos x \, dx$ và:

$$I = \int_0^1 \frac{du}{1+u^2} = [\arctg u]_0^1 = \arctg 1 - \arctg 0 = \frac{\pi}{4}$$

TOÁN CAO CẤP A1 – Chương 4 – Giới thiệu tổng quan

Ví dụ 2

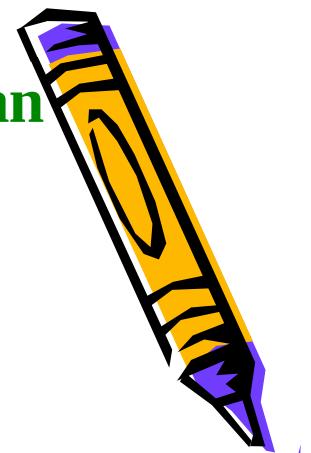
Tính: $I = \int_1^2 \frac{e^{1/x}}{x^2} dx$

Đặt $u = \frac{1}{x} \Rightarrow du = -\frac{1}{x^2} dx$

$$\begin{aligned}\Rightarrow I &= - \int_1^{1/2} e^u du = \int_{1/2}^1 e^u du \\ &= [e^u]_{1/2}^1 = e - e^{1/2} = e - \sqrt{e}\end{aligned}$$

TOÁN CAO CẤP A1 – Chương 4 – Giới thiệu tổng quan

Ví dụ 3

$$\text{Tính: } I = \int_0^1 x^2 \sqrt{1-x^2} dx$$

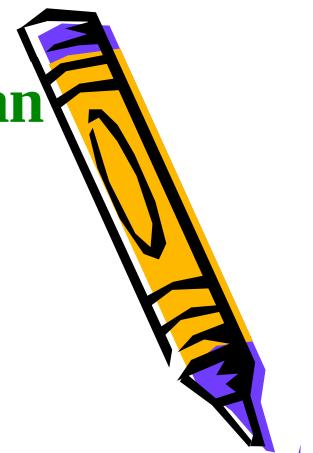
$$\text{Đặt } x = \sin t, 0 \leq t \leq \frac{\pi}{2} \Rightarrow dx = \cos t dt$$

$$\text{Ta có } 0 \leq t \leq \frac{\pi}{2} \text{ và khi } \sin 0 = 0, \sin \frac{\pi}{2} = 1$$

Thì $0 \leq x \leq 1$.

TOÁN CAO CẤP A1 – Chương 4 – Giới thiệu tổng quan

Ví dụ 3 (tt)

Vậy:

$$I = \int_0^{\pi/2} \sin^2 t \cdot \sqrt{1 - \sin^2 t} \cdot \cos t dt$$

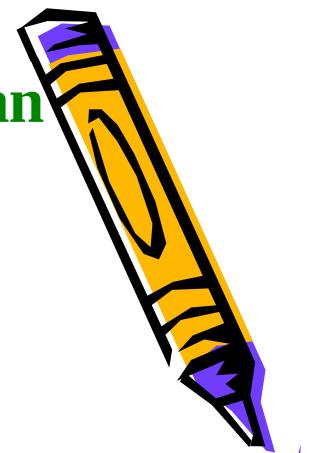
$$= \int_0^{\pi/2} \sin^2 t \cos^2 t dt = \frac{1}{4} \int_0^{\pi/2} \sin^2 2t dt$$

$$= \frac{1}{8} \int_0^{\pi/2} (1 - \cos 4t) dt$$

$$= \frac{1}{8} \left[t - \frac{\sin 4t}{4} \right]_0^{\pi/2} = \frac{\pi}{16}$$

TOÁN CAO CẤP A1 – Chương 4 – Giới thiệu tổng quan

Ví dụ 4

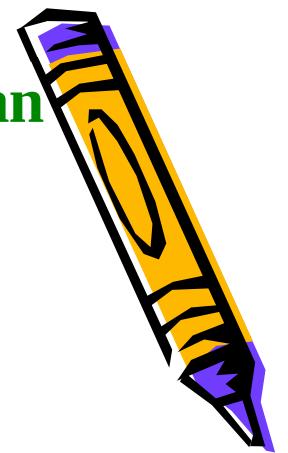
Chứng minh rằng: $\int_0^{\pi/2} \sin^n x dx = \int_0^{\pi/2} \cos^n x dx, \forall n \in \mathbb{N}$

$$\text{Đặt } u = \frac{\pi}{2} - x \Leftrightarrow x = \frac{\pi}{2} - u$$

Ta có $du = -dx$

$$\begin{aligned}\Rightarrow \int_0^{\pi/2} \cos^n x dx &= - \int_{u(0)}^{u(\frac{\pi}{2})} \cos^n(\frac{\pi}{2} - u) du \\ &= - \int_{\pi/2}^0 \sin^n u du = \int_0^{\pi/2} \sin^n u du = \int_0^{\pi/2} \sin^n x dx\end{aligned}$$

Phương pháp tích phân từng phần

Giả sử các hàm số $u = u(x)$ và $v = v(x)$ có các đạo số
theo biến x : $u' = u'(x)$ và $v' = v'(x)$ có các đạo hàm theo
biến x : $u' = u'(x)$ và $v' = v'(x)$ liên tục trên $[a,b]$. Khi đó
ta có công thức tích phân từng phần sau đây:

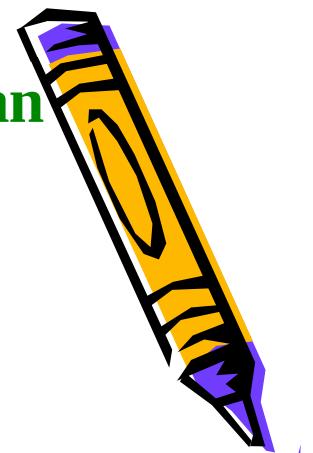
$$\int_a^b u \cdot v' dx = [u \cdot v]_a^b - \int_a^b v \cdot u' dx$$

Trong đó :

$$[uv]_a^b = u(b) \cdot v(b) - u(a) \cdot v(a)$$

TOÁN CAO CẤP A1 – Chương 4 – Giới thiệu tổng quan

Ví dụ 1

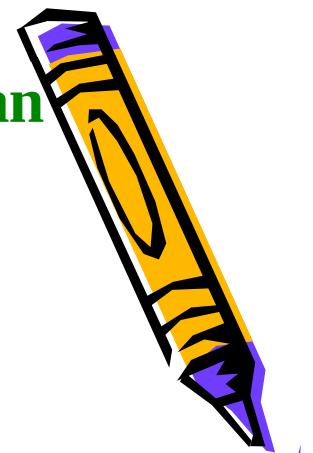
Tính tích phân xác định: $I_1 = \int_0^{\pi} x \sin x dx$

Đặt: $\begin{cases} u=x \\ v=\sin x \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} u'=1 \\ v'=-\cos x \end{cases}$

Suy ra: $I_1 = [-x \cdot \cos x]_0^{\pi} + \int_0^{\pi} \cos x dx$
 $= \pi + [\sin x]_0^{\pi} = \pi$

TOÁN CAO CẤP A1 – Chương 4 – Giới thiệu tổng quan

Ví dụ 2

Tính tích phân xác định: $I_2 = \int_0^{\pi/2} e^x \cos x dx$

Đặt: $\begin{cases} u = e^x \\ v' = \cos x \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} u = e^x \\ v = -\sin x \end{cases}$

Suy ra: $I_2 = [e^x \cdot \sin x]_0^{\pi/2} - \int_0^{\pi/2} e^x \sin x dx$
 $= e^{\pi/2} - \int_0^{\pi/2} e^x \sin x dx$

Để tính $\int_0^{\pi/2} e^x \sin x dx$, lại đặt:

TOÁN CAO CẤP A1 – Chương 4 – Giới thiệu tổng quan

Ví dụ 2 (tt)

$$\begin{cases} u = e^x \\ v' = \sin x \end{cases} \rightarrow \begin{cases} u' = e^x \\ v = -\cos x \end{cases}$$

$$\begin{aligned} \text{Suy ra: } \int_0^{\pi/2} e^x \sin x dx &= [-e^x \cos x]_0^{\pi/2} + \int_0^{\pi/2} e^x \cos x dx \\ &= 1 + I_2 \end{aligned}$$

$$\text{Vậy: } I_2 = e^{\pi/2} - (1 + I_2)$$

$$\Rightarrow I_2 = \frac{1}{2}(e^{\pi/2} - 1)$$

TOÁN CAO CẤP A1 – Chương 4 – Giới thiệu tổng quan

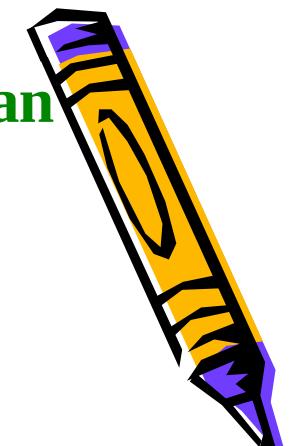
Ví dụ 3

Tính tích phân xác định: $I_3 = \int_1^e 32x^3 (\ln x)^2 dx$

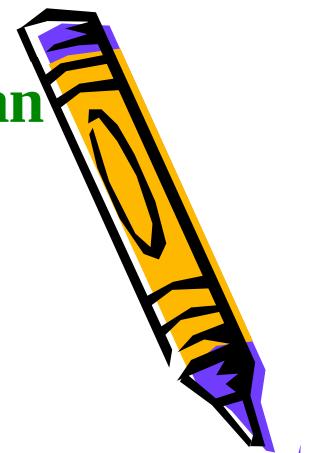
Đặt: $\begin{cases} u = \ln x \\ v' = 16x^3 \end{cases} \Rightarrow \begin{cases} u' = \frac{1}{x} \\ v = 4x^4 \end{cases}$

$$\Rightarrow I_3 = [8x^4 (\ln x)^2]_1^e - \int_1^e 8x^4 \cdot \frac{2 \ln x}{x} dx$$

$$= 8e^4 - \int_1^e 16x^3 \ln x dx$$

TOÁN CAO CẤP A1 – Chương 4 – Giới thiệu tổng quan

Ví dụ 3 (tt)

Tính $\int_1^e 16x^3 \ln x dx$ bằng phương pháp tích phân từng

phản thì được:

$$\begin{aligned}\int_1^e 16x^3 \ln x dx &= [4x^4 \cdot \ln x]_1^e - \int_1^e 4x^4 \cdot \frac{1}{x} dx \\ &= 4e^4 - \int_1^e 4x^3 dx = 4e^4 - [x^4]_1^e \\ &= 4e^4 - (e^4 - 1) = 3e^4 + 1\end{aligned}$$

Vậy: $I_3 = 8e^4 - (3e^4 + 1) = 5e^4 - 1$

